

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อวิเคราะห์การใช้การผูกมัดเพื่อการบำบัดผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงในโรงพยาบาลจิตเวช ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ แพทย์ประเวศน์ผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. เลือกโรงพยาบาลที่จะเป็นแหล่งของกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดแบ่งโรงพยาบาลออกตามภาค ของประเทศไทย แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้ตัวแทนของโรงพยาบาลภาคละ 1 แห่ง คือ

ภาคเหนือ	โรงพยาบาลสวนปรุง
ภาคอีสาน	โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น
ภาคใต้	โรงพยาบาลประสาทสงขลา
ภาคกลาง	โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ

2.1 แพทย์ประเวศน์ของผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัดทุกคนในช่วงเวลาที่ศึกษา 2 สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 176 ราย ซึ่งจำแนกตามสถานที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในผู้ป่วย 176 ราย นิมีการผูกมัดเพื่อการบำบัดเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา 257 ครั้ง ดังตารางที่ 1

แฟ้มประวัติของผู้ป่วย ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

- ก. บัตรผู้ป่วยนอก
- ข. แบบสัมภาษณ์ประวัติ โดยนักสังคมสงเคราะห์
- ค. แผ่นการรักษาของแพทย์
- ง. บันทึกทางการพยาบาล

2.2 พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัดอย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงเวลาที่ศึกษา 2 สัปดาห์ จำนวน 103 คน ซึ่งจำแนกตามสถานที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนแฟ้มประวัติผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัด และพยาบาลวิชาชีพที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรง จำแนกตามสถานที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแฟ้มประวัติ (แฟ้ม)	จำนวนครั้งของการ ผูกมัด (ครั้ง)	จำนวนพยาบาล (คน)
โรงพยาบาลสวนปรุง	29	42	43
โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น	45	77	17
โรงพยาบาลประสาทสงขลา	32	46	10
โรงพยาบาลสมเด็จพระยา	70	92	33
รวม	176	257	103

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึก (Coding sheet) และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างแบบบันทึก

ก. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และตำราที่เกี่ยวข้องกับการใช้การผูกมัดเพื่อ
การบำบัดในผู้ป่วยจิตเวชที่มีพฤติกรรมรุนแรง

ข. ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกโดยสำรวจแฟ้มประวัติของโรงพยาบาลที่ศึกษาทั้ง 4
แห่ง ว่าบันทึกข้อมูลในลักษณะใด ใช้ภาษาอย่างไร เช่น ทุกโรงพยาบาลใช้การวินิจฉัยตามแนว
ICD-9 (The ninth revision of the international classification of
diseases) ของ องค์การอนามัยโลก เป็นต้น แล้วสร้างแบบบันทึกโดยอาศัยแบบบันทึกของ
บอร์สไตน์ ข้อความรู้อย่างต่าง ๆ ร่วมกับข้อมูลที่สำรวจได้ เป็นแนวทางในการสร้าง แบบบันทึกที่สร้าง
ขึ้นมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล สร้างโดยอาศัยความรู้จากการทบทวนวรรณคดี
ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ สิ่งเร้าที่ทำให้ผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมรุนแรงก่อนได้รับการผูกมัด
เพื่อการบำบัด ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้ป่วยเผชิญก่อนการผูกมัดอาการ
นำทางจิตเวช พฤติกรรมก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัด ก่อนการปลดปล่อย การช่วยเหลือที่ผู้ป่วยได้รับ
ก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัด รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการผูกมัด ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ จำนวน 12 ข้อ ดังนี้

เหตุการณ์ที่ผู้ป่วยเผชิญก่อนการผูกมัดเพื่อการบำบัด	จำนวน 1 ข้อ
อาการนำทางจิตเวชก่อนการผูกมัดเพื่อการบำบัด	จำนวน 1 ข้อ
พฤติกรรมก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัด ก่อนการปลดปล่อย	
จากการผูกมัดเพื่อการบำบัด	จำนวน 3 ข้อ
ข้อมูลเกี่ยวกับการผูกมัดเพื่อการบำบัด	จำนวน 5 ข้อ
การช่วยเหลือผู้ป่วยก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัดเพื่อ	
การบำบัด	จำนวน 2 ข้อ

2. การสร้างแบบสอบ

2.1 ศึกษากระบวนการดำเนินงานพยาบาลผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรง และ
การใช้การผูกมัดเพื่อการบำบัดในผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงทั้งก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัด และ
ภายหลังการผูกมัด

2.2 สํารวจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบนหอผู้ป่วยจิตเวชก่อนใช้การผูกมัดเพื่อ
การบำบัดในโรงพยาบาลศรีธัญญา และโรงพยาบาลสมเด็จพระยา เป็นระยะเวลา
โรงพยาบาลละ 2 สัปดาห์ ใช้วิธีสํารวจโดยสอบถามจากพยาบาลหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำ
การ สังเกตด้วยตนเอง และดูจากบันทึกทางการพยาบาล

พบว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำมี 5 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ผู้ป่วยส่งเสียงดัง คุคำ กล่าววาจาหยาบคายกับพยาบาล
- 2) ผู้ป่วยทำอันตรายบุคคลอื่น เนื่องจากสูญเสียการรับรู้
- 3) ผู้ป่วยเดินไปเดินมาอยู่ไม่นิ่ง ไม่ยอมรับประทานอาหาร น้ำ และยา
จนร่างกายอ่อนเพลียมาก
- 4) ผู้ป่วยฆ่าตัวตายและทำอันตรายตนเอง
- 5) ผู้ป่วยทำลายข้าวของเครื่องใช้

2.3 นำเหตุการณ์ที่สํารวจได้ทั้งหมดมากำหนดเป็นสถานการณ์จำลองที่คล้าย
สถานการณ์จริงให้มากที่สุด จำนวน 6 สถานการณ์ แล้วตั้งคำถามเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 5
ตัวเลือก ที่มีค่าตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยอาศัยกระบวนการพยาบาลเป็นแนวทาง
แล้วสร้างข้อสอบจากสถานการณ์ทั้งหมดได้ข้อสอบจำนวน 25 ข้อ และเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ เป็น
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้การผูกมัดเพื่อการบำบัด ซึ่งคำถามแต่ละข้อจะเป็นขั้นตอนใดขั้นตอน
หนึ่งของกระบวนการพยาบาล 4 ขั้นตอน

ขั้นการประเมินปัญหา	จำนวน	9	ข้อ
ขั้นวางแผนการพยาบาล	จำนวน	5	ข้อ
ขั้นการปฏิบัติการพยาบาล	จำนวน	9	ข้อ
ขั้นประเมินผลการพยาบาล	จำนวน	3	ข้อ

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

1. แบบบันทึก (Coding sheet) ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ
ทางการศึกษาพยาบาลจิตเวช 5 ท่าน และพยาบาลจิตเวช 5 ท่าน (รายชื่อปรากฏใน

ภาคผนวก) เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยถือเกณฑ์ว่าถ้าผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ใน 10 ท่าน ยอมรับ แสดงว่าแบบบันทึกมีความตรงตามเนื้อหา

2. แบบสอบ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาล จิตเวช 5 ท่าน พยาบาลจิตเวช 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบบันทึก เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบโดยใช้เกณฑ์ความถูกต้องตามหลักวิชา และความเหมาะสมกับสถานการณ์และให้ความเห็นเกี่ยวกับ เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของพยาบาลวิชาชีพ พร้อมทั้งขอคำแนะนำให้ข้อความที่ควรแก้ไขเพิ่มเติม แล้วจากนั้นผู้วิจัยจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยถือเกณฑ์ว่าถ้าผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ใน 10 ท่านยอมรับ แสดงว่าแบบสอบมีความตรงตามเนื้อหา

การตรวจสอบความเที่ยง

1. นำแบบบันทึกไปทดลองใช้ โดยเก็บข้อมูลจากแพทย์ประวัตินักป่วยโรงพยาบาลศรีธัญญา จำนวน 30 ชุด พบว่า แบบบันทึกที่สร้างขึ้น สามารถเก็บข้อมูลจากแพทย์ประวัติได้ครบถ้วน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 20 นาที ตัวอย่างประชากรหนึ่งราย

2. หาความเที่ยงของแบบสอบโดยผู้วิจัยนำแบบสอบไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ ที่ให้การพยาบาลผู้ป่วย ที่ปีเหตุกิจกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัด เพื่อการบำบัดของโรงพยาบาลศรีธัญญา ซึ่งไม่ได้เป็นตัวอย่างประชากร จำนวน 50 ท่าน หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบมาหาความเที่ยง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ใช้สูตร คูเตอร์ ริชาร์ดสัน 20 (K-R 20) (ประคองกรรณสุต 2527: 167-168) ได้ค่าความเที่ยง 0.79

สูตรการคำนวณ

$$K-R 20 : r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum p^2}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

K = จำนวนข้อสอบในแบบสอบ

p = สัดส่วนของคนที่ยอมรับข้อสอบได้ถูกต้อง

q = สัดส่วนของคนที่ยอมรับแต่ละข้อผิดหรือ 1-p

pq = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_c^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลศรีธัญญา เพื่อขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา สวณปรุง ประสาทสงขลา จิตเวชขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีผู้ช่วยวิจัย 1 คน เป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 คุณสมบัติของผู้ช่วยวิจัย

เป็นวิทยาจารย์ 5 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข มีประสบการณ์สอนทางด้านพยาบาลจิตเวชเป็นเวลา 8 ปี

2.2 การเตรียมผู้ช่วยวิจัย

ก. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการวิจัย รวมทั้งบทบาทของผู้ช่วยวิจัย คือช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ช่วยวิจัยทราบ

ข. แนะนำการใช้แบบบันทึกโดยเก็บข้อมูลจากแฟ้มประวัติ ผู้ช่วยว่าในแต่ละข้อของแบบบันทึกจะสามารถหาข้อมูลได้จากส่วนใดของแฟ้มประวัติ และให้ทดลอง เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ

ค. เมื่อผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลลงแบบบันทึกเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบบันทึกไปตรวจสอบกับแฟ้มประวัติผู้ช่วยอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ โดยตรวจสอบ 20 ฉบับแรกพบว่า ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลลงแบบบันทึกได้ตรงกับแฟ้มประวัติทั้งหมด หลังจากนั้นผู้ช่วยวิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลลงแบบบันทึกด้วยตนเอง

ง. สำหรับแบบสอบ ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการใช้แบบสอบ และให้แจกกับพยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัด อย่างน้อย 1 ครั้งในช่วงที่ศึกษา 2 สัปดาห์ และขอเก็บคืนภายใน 1 ชั่วโมง

3. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาศึกษาแต่ละโรงพยาบาล 2 สัปดาห์ ดังนี้

โรงพยาบาลสวนปรุง	ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ ถึง 23 กุมภาพันธ์	2532
โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น	ตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ถึง 2 มีนาคม	2532
โรงพยาบาลประสาทสงขลา	ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ ถึง 9 มีนาคม	2532
โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา	ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม ถึง 16 มีนาคม	2532

3.1 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวชพฤติกรรมรุนแรงที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัดโดยใช้แบบบันทึก ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยดูจากแฟ้มประวัติของผู้ป่วย ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 15-25 นาที ต่อตัวอย่างประชากร 1 ราย และถ้าต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเติมก็สอบถามจากพยาบาลหัวหน้าเวร ถ้าผู้ป่วยคนใดได้รับการผูกมัดมากกว่า 1 ครั้งใน 2 สัปดาห์ที่ศึกษาก็จะเก็บข้อมูลทุกครั้งที่ได้รับการผูกมัด

3.2 การรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับการใช้การผูกมัดเพื่อการบำบัด ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จะแจกแบบสอบถามให้พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผูกมัดเพื่อการบำบัดในวันนั้นและขอเก็บคืนภายใน 1 ชั่วโมง

ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ โดยทำการเก็บข้อมูลในเวลา 8.00 -20.00 น.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ และเสนอดังนี้

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย เสนอในรูปแจกแจงความถี่และร้อยละ ส่วนจำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช เสนอเป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้ป่วยเผชิญก่อนการผูกมัด อาการนำทางจิตเวช พฤติกรรมก่อนการผูกมัด ขณะผูกมัด ก่อนการปลดปล่อย รวมทั้งการช่วยเหลือที่ผู้ป่วยได้รับก่อนการใช้การผูกมัด และขณะใช้การผูกมัด เสนอในรูปแจกแจงความถี่ และร้อยละ

4.3 เปรียบเทียบระยะเวลาที่ใช้ในการผูกมัดผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรง ระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยใช้ t-test

4.4 เปรียบเทียบระยะเวลาที่ใช้ในการผูกมัด ผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่มีช่วงอายุต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX

4.5 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ถ้าพยาบาลวิชาชีพผู้ตอบแบบสอบถามถูกต้องจะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดจะได้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาคิดเป็นค่าร้อยละ และดูความเหมาะสมของการดำเนินงาน โดยมีเกณฑ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดให้ดังนี้

ระดับร้อยละของคะแนน	ความเหมาะสมของการดำเนินงาน
สูงกว่าร้อยละ 85	สูง
ร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 85	ปานกลาง
ต่ำกว่าร้อยละ 70	ต่ำ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X}) (ประกอบ กรรณสูต 2525: 51)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

โดย \bar{X} = ค่ามัชฌิม เลขคณิต

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ประกอบ กรรณสูต 2525: 51)

$$\text{สูตร } S.D. = \sqrt{\frac{\sum x^2}{N} - \left(\frac{\sum x}{N}\right)^2}$$

$S.D.$ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนแต่ละจำนวน

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

3. ค่าร้อยละ (Percent)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่าง}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} \times 100$$

4. การทดสอบค่า t (t-test) (Ferguson 1981: 178)

$$\text{สูตร } t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left[\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1+n_2-2} \right] \left(\frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2} \right)}}$$

\bar{X}_1 = มัชฌิม เลขคณิตของกลุ่มที่ 1

\bar{X}_2 = มัชฌิม เลขคณิตของกลุ่มที่ 2

S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1

S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 2

n_1 = จำนวนคนในกลุ่มที่ 1

n_2 = จำนวนคนในกลุ่มที่ 2

5. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้สูตรหาค่า F (ประคอง กรรณสูตร 2528: 197)

แหล่ง	df	SS	MS = SS/df	F
ระหว่างกลุ่ม	K-1	SS_a	$MS_a = SS_a/K-1$	$F = \frac{MS_a}{MS_w}$
ภายในกลุ่ม	N-K	$SS_w = SS_t - SS_a$	$MS_w = SS_w/N-K$	
ทั้งหมด	N-1	SS_t		

SS_t = ผลบวกของกำลังสองของส่วน เบี่ยงเบนของคะแนนแต่ละคนจากคะแนนเฉลี่ย

SS_a = ผลบวกของกำลังสองของส่วน เบี่ยงเบนของคะแนนเฉลี่ยในทุกกลุ่มจากคะแนนเฉลี่ย

SS_w = ผลบวกของกำลังสองของส่วน เบี่ยงเบนภายในกลุ่ม เป็นส่วนที่เหลือหรือค่าความคลาดเคลื่อน

- MS_a = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
- MS_w = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม
- N = จำนวนตัวอย่างประชากรทั้งหมด
- K = จำนวนกลุ่ม
- F = อัตราส่วนความแปรปรวนของ เอฟ